

Olika skolor - lika möjligheter?

En jämförande studie kring hur två skolor arbetar för att förbättra sin statistik kring de nationella uppnåendemålen.

Madeleine Akpinar

Meggi Gökmen

Lärarhögskolan i Stockholm

Institutionen för individ, omvärld och lärande (IOL), institutionen för undervisningsprocesser kommunikation och lärande (UKL).

Examensarbete 10 p

Olika skolor - Lika möjligheter?

AUO, Professionellt lärarskap (20 p)

Höst terminen 2007

Examinator: Karin Sandqvist

English title: Different schools - Same possibilities?

Olika skolor - lika möjligheter?

En jämförande studie kring hur två skolor arbetar för att förbättra sin statistik kring de nationella uppnåendemålen

Sammanfattning

Vår uppsats handlar om hur en invandrantät och icke invandrantät skola arbetar för att förbättra elevernas skolprestationer vad gäller betygen. Då den ena skolan är invandrantät utgör svenska2 och modersmålsundervisningen grunden för deras kunskapsinhämtande. Eftersom denna skola har en hög andel invandrarelever får de också tillägg till grundpengen vilket ger dem större frihet att fördela resurserna inom verksamheten. Den andra skolan, som har få invandrarelever, får däremot inget tillägg till grundpengen trots att även de har elever som är i behov av stöd. Där får skolledningen istället försöka fördela resurserna på bästa vis. Metoden vi använde oss utav var kvantitativ då vi hämtade statistik genom Statistiska Centralbyrån och Skolverket. Den kvantitativa informationen från statistiken har vi tolkat genom intervjuer med rektorer på vardera skolan samt ställt kompletterande frågor till utbildningskontoret i den ena kommunen. Frågorna till utbildningskontoret behövdes för att förklara lite mer detaljerat hur de delar ut resurser till skolorna i den icke invandrantäta kommunen då detta inte kunde besvaras av skolledningen. Dessa intervjuer utgjorde den kvalitativa metoddelen i arbetet. Det vi kom fram till var att skolorna har olika slags problematik att ta itu med och tillvägagångssättet därmed blir annorlunda. Rektorer på de två skolorna gör allt som står i deras makt för att kunna erbjuda eleverna en så god skolgång som möjligt efter de resurser som de har att fördela.

Nyckelord

Svenska2, modersmålsundervisning, invandrare, resurser, rektor, uppnåendemål

1. Inledning	1
2. Bakgrund	3
2.1 Forskning	3
2.1.1 SIA - Utredningen om skolans inre arbete.	3
2.1.2 Skolverkets forskningsuppdrag från regeringen.....	4
2.1.3 Forskning om modersmålsundervisning	6
2.2 Definition av begrepp	8
2.2.1 Begreppet invandrare.....	8
2.2.2 Skillnader mellan invandratäta och icke invandratäta skolor.....	9
3. Problemformulering och genomförande.....	11
3.1 Syfte.....	11
3.2 Frågeställning	11
3.3 Val av metod.....	11
3.4 Med statistik som metod	13
3.5 Med intervjuer som metod	14
3.6 Etiska aspekter	16
4. Resultat	17
4.1 Resultat från de Nationella Proven år 2006.....	17
4.2 Sammanfattning av intervju i invandratät skola.....	18
4.2.1 Rektors arbete och mål	18
4.2.2 Problematik.....	18
4.2.3 Resursfördelning	19
4.3 Analys av intervju i invandratät skola	21
4.4 Sammanfattning av intervju i icke invandratät skola	22
4.4.1 Rektorernas arbete och mål	22
4.4.2 Problematik.....	22
4.4.3 Resursfördelning	23
4.5 Analys av intervju i icke invandratät skola.....	23
4.6 Jämförande analys av de båda skolorna.....	24
4.6.1 Kompetensutveckling	25
4.6.2 Undervisning.....	25
5. Diskussion	27
6. Referenser	30
6.1 Tryckta källor	30
6.2 Vetenskapliga artiklar:	31
6.3 Styrdokument:	31
6.4 Internetkällor:.....	31
6.5 Tidningsartikel:	31
6.6 Statistik.....	31
Bilagor	32
Bilaga 1 Intervjufrågor till rektorerna.....	32
Bilaga 2 Mail till utbildningsnämnden.....	32

1. Inledning

25 % av barnen med invandrarbakgrund nådde inte uppnåendemålen år 2005, bland elever med svensk bakgrund var siffran endast 6 %. Dessa siffror fick vi från en artikel ur Svenska dagbladet (2005-05-16). Efter att ha läst denna artikel började vi diskutera hur det förhöll sig på våra VFU-skolor. Vi antog att eleverna i den invandrantäta skolan i större utsträckning än i den icke invandrantäta skolan ej nådde uppnåendemålen eftersom vi har arbetat på skolorna och jämfört hur eleverna verkar klara av skolarbetet. De nationella uppnåendemålen, som står att läsa i Läroplanen för den obligatoriska skolan 1994 och kursplanerna för samtliga ämnen, är till för att säkerställa att samtliga elever skall uppnå ett visst minimikrav innan det femte och nionde skolårets slut. I Lpo94 står det att uppnåendemålen uttrycker vad eleverna minst ska ha uppnått när de lämnar skolan och det ligger på skolan och huvudmans ansvar att ge eleverna möjligheten att uppnå detta. (Läroplanen för den obligatoriska skolan 1994. s. 8). I grundskolans kursplan från år 2000 står det mer detaljerat vad skolan förväntar sig att eleven ska kunna i slutet av det femte och nionde skolåret i varje ämne.

Vi bestämde oss därmed för att undersöka hur det låg till på våra VFU platser. Vi granskade statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) och fann där att siffrorna stämde väl överens med artikeln från SvD.

Detta problem engagerar och berör oss eftersom vi under vår VFU har befunnit oss i olika kommuner och därmed sett skillnader i skolorna och i undervisningen. Den ena av oss har befunnit sig i ett partnerområde med över 50 % invandrare, som vi kallar kommun X, medan den andra har befunnit sig i ett partnerområde, kommun Y, med ca 10 % invandrare. Informationen fick vi från kommunernas hemsidor.

I den invandrantäta skolan observerade vi att undervisningen i svenska för det mesta verkade ske genom svenska2. I den icke invandrantäta skolan hade majoriteten vanlig svenskundervisning och de som var i behov av svenska2 hade möjlighet att få det.

De två skolor, som vi befunnit oss i under vår verksamhetsförlagda utbildning, i dessa två kommuner skiljer sig avsevärt i fråga om statistik, miljö samt resurser. Medan skolan i

kommun X, där en av oss varit, är extremt invandratät och har sämre statistik i de nationella proven, så har skolan i kommun Y färre invandrare och bättre resultat. På Skolverkets databas SIRIS, där man kan läsa information om skolornas kvalité och resultat, såg vi kommunernas statistik i kärnämnen, svenska/svenska2, matte och engelska från år 2006. Den invandratäta kommunen hade genomgående högre andel elever som inte nått målen för de nationella proven i år nio. Detta kan ni läsa mer om i vår bakgrundsdel av arbetet.

Enligt statistiken på Skolverket kunde vi dessutom konstatera att i den invandratäta skolan har 91 % av eleverna utländsk bakgrund mot den icke invandratäta skolan som har 8 % invandrarelever. Vad gäller resurserna så antog vi att skolresultat och pengar går hand i hand eftersom man borde kunna uppnå bättre resultat om skolan har mer pengar att bistå varje elev.

Vi har lagt upp vårt arbete genom att först ta upp aktuell forskning och definiera väsentliga begrepp som vi har använt oss av i arbetet. I delen för problemformulering och genomförande har vi formulerat vår frågeställning samt syfte med arbetet. Där har vi även skrivit om val av metod, hur vi gått tillväga med intervjuer samt statistik och den etiska aspekten i arbetet. I resultatdelen har vi sammanställt statistik från de Nationella proven från år 2006 samt analyserat intervjuerna. Arbetet avslutas med en diskussion där vi har lyft fram våra åsikter och funderingar.

2. Bakgrund

2.1 Forskning

SCB har gjort omfattande undersökningar om hur elever i Sveriges skolor klarar de nationella uppnåendemålen i kärnämnen. Man kan se statistik som rör skolan i stort sett alla kommuner i landet såväl som enskilda skolor i varje kommun. Det finns statistik på lärartäthet, elevers etnicitet samt elevers skolresultat i de olika ämnena. På SCB läste vi dessutom om statistik från våra kommuner och siffrorna där väckte en nyfikenhet och intresse för hur olika våra skolor är beträffande resultaten i de nationella proven för årskurs fem och nio.

Ett flertal artiklar kring invandrares svårigheter i skolan har skrivits, varav en av dem som vi läste på nätversionen av Svenska Dagbladet (2005-05-16). Den handlar om vad man vill göra för att förhindra att fler elever inte når uppnåendemålen. Detta var år 2005, och nu vill vi se hur eller om statistiken har förändrats då socialdemokratiska skolborgarrådet hade för avsikt att lösa dessa problem genom att ge mer pengar till de skolor som var i kris.

Folkpartiets oppositionborgarråd menade istället att man ska satsa på mer svenskundervisning för elever med invandrarbakgrund, istället för att lösa problemet med mer resurser. Skolan ska alltså kunna lösa detta problem utan att kräva mer resurser, de ska kunna hushålla med skolpengen och fördela dem på ett gynnsamt sätt.

2.1.1 SIA - Utredningen om skolans inre arbete.

På uppdrag av staten, år 1974, tillsattes en utredning för att analysera dåvarande skolproblem och hitta lösningar till problematiken. När det gällde att komma fram till lösningar vad gäller elever i behov av stöd framgick det i anvisningarna till utredningen att det är nödvändigt att rikta resurser mot specifika behov istället för allmänna reformer som kan missgynna de svaga eleverna. SIA-utredningens förslag innebar att skolorna till viss del decentraliserades. Skolan fick härmed större frihet i att bestämma användningen av resurserna. Resurserna fördelas även på kommunal nivå där skolorna inom kommunen får

olika mycket beroende på hur behoven ser ut för respektive skola. Enligt SIA-utredningen bör man alltså fördela resurserna ojämnt för att uppnå jämlikhet, vilket innebär att de svaga eleverna, vars prestationer är lägre än normen bör få mer resurser. (Lindensjö & Lundgren, 2005)

Trots att det har gått mer än 30 år sedan utredningen, påverkar den fortfarande dagens skolor. Skolan uppnår inte jämlikhet genom att ge lika mycket resurser till elever som har olika förutsättningar. Om skolan skall kunna ha samma värde för alla måste skolan möta eleverna med deras villkor som utgångspunkt. Vi skulle vilja kalla det för ”Robin Hood-principen”, eftersom man genom att ta från de rika och ger till de behövande tillslut fyller igen klyftan mellan dem.

2.1.2 Skolverkets forskningsuppdrag från regeringen.

Skolverket fick år 2000 ett regleringsbrev från regeringen med uppdraget att ta reda på varför elever avslutade sin skola med ofullständiga betyg i gymnasie- och grundskola. De skulle bland annat särskilt uppmärksamma elever med utländsk bakgrund som ej når uppnåendemålen. I skolverkets rapport står det att så många som var femte elev med utländsk bakgrund slutade grundskolan utan behörighet till ett nationellt program, jämfört med totalt var tionde elev. (Utan fullständiga betyg, 2005, Skolverket).

Fem orsaker till ofullständiga betyg på individnivå har sammanfattats av förvaltningschefer och rektorer. Dessa orsaker är familjers sociala problem, elevers inlärningsvårigheter, föräldrars låga utbildningsnivå, utländsk bakgrund samt elevers bristande motivation.

Skolverket skriver vidare att det i många utav de fall där eleverna slutar grundskolan med ofullständiga betyg så har skolan satt in stödåtgärder sent. I en del av dessa fall har det dock påpekats av skolan att bristen på ekonomiska resurser eller lärarkompetens har varit orsaken till att eleven inte kunnat erhålla lämpligt stöd. Ju tidigare åtgärder sätts in och uppföljs kontinuerligt, desto bättre är utsikterna för eleven.

De flesta forskare är överens om att resurserna har stor betydelse för resultatet men har inte enats om på vilket sätt (a.a.). Dock står det att det är de mänskliga resurserna som verkar vara de mest betydelsefulla för elevernas prestationer i skolan. Engagerade lärare samt bra relationer mellan hem och skola kan vara avgörande när det gäller elevens insatser i skolan.

2.1.3 Individ- och organisations faktorer

Aktuell forskning om skolsvårigheter visar att många elever med problem i skolan har fått diagnoser, exempelvis dyslexi eller koncentrationssvårigheter, som förklaring till problemen. Skolsvårigheter kan även bero på andra faktorer, som inte kan diagnostiseras bland annat organisations- och familjerelaterade faktorer.

Ingestad. G (2006) skriver om forskaren Stanovichs undersökningar om läs-, - och skrivsvårigheter. Han menar att det kan vara svårt att utskilja svårigheter utifrån biologisk grund och svårigheter som beror på miljömässig grund. Flera av dessa elever, som anses vara i behov av stöd, har haft god fonologisk förmåga, vilket bland annat betyder att eleven klarar av att koppla ihop rätt ljud till rätt bokstav, under de tidigare åren. Hans forskningsresultat påvisade att lässvårigheterna uppstod senare då dessa elever, på grund av miljömässiga och sociala omständigheter, helt enkelt läste för lite. Barns läsförmåga kan enligt Fredriksson. U & Taube. K (2001) bero på faktorer relaterade till familjen såsom föräldrarnas utbildningsnivå, socialgruppsstillhörighet, antal böcker i hemmet samt hemförhållanden.

Gällande organisationsfaktorn, det vill säga skolan, påvisar forskning att etnicitet, klass och kön, spelar en stor roll. Skolstorleken och lärartätheten är två speciellt starka påverkansfaktorer när det gäller skolsvårigheter. Så kallade "framgångsrecept", där skolor påvisar goda resultat karakteriseras av en rad olika faktorer.

Centrala kännetecken är höga förväntningar på eleverna oavsett social bakgrund, nära kommunikation mellan lärare och elever samt tydlighet vad gäller mål och återkoppling i själva skolarbetet. (Ingestad.2006 s.44)

Dock skriver Ingestad att det endast är ett fåtal skolor som visar sig vara framgångsrika i meningen effektiva skolor, det vill säga att höja elevernas prestationer.

Studier i amerikanska skolor under 80-talet har visat att alla kan lära, oavsett etnisk bakgrund, socioekonomisk tillhörighet eller kön.(J.A.Murphy, 1988) Ett flertal olika projekt startades i Prince George County med samma mål, att effektivisera skolorna och därmed höja elevernas prestationer. Förväntningarna man hade på eleverna visade sig spela en stor roll angående skolprestationerna. Experter inom utbildning och skola tog sig an uppgiften att studera dessa elever närmare för att komma underfund med problematiken.

Förväntningarna på de afroamerikanska och latinamerikanska eleverna var låga och de lyckades sämre med skolarbetet jämfört med övriga elever. Klyftan mellan dessa elever blev katalysatorn för förändringen av skolorna. Med hjälp av utökade resurser kunde de anställa fler lärare och på så sätt ordna mindre grupper till elever som behövde mer stöd. Förväntningarna höjdes på alla elever, även de som lärare förr hade låga förväntningar på vilket i slutändan visade goda resultat.

Teorierna om höga förväntningar på elever stöds av forskaren Howard Kaplan, som berättar om den självuppfyllande profetian. Han menar att ”vi gör och blir vad som förväntas av oss” (B. Angelöw & T. Jonsson 2000 s 156.) Låga förväntningar leder till sämre prestationer.

2.1.3 Forskning om modersmålsundervisning

UNESCO som står för United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, är ett av FN:s underorgan som arbetar för att utveckla undervisningen för världens barn. De kom år 1953 ut med en rekommendation där alla världens barn skulle få sin undervisning på sitt modersmål, utifrån det faktum att man inte kan lära sig något genom ett språk man inte förstår. Anledningen till modersmålsundervisning var att samhället ville stärka den kulturella och etniska identiteten hos invandrarelever. Detta för att stödja både kunskapsmässig- och kognitiv utveckling. (www.unesco.org)

Debatten inom hemspråksundervisningen har dock varit kluven i två läger. Det ena vill att eleverna först blir bättre på sitt modersmål innan de lär sig svenska, medan det andra anser att barn kan vara tvåspråkiga så tidigt som möjligt. (Hyltenstam, K 1996).

Forskning har visat att man innan 7 års ålder kan lära sig ett andra språk lätt och flytande och att äldre barn inte får sådana språkfärdigheter ens efter 4-5års studier.

Studier har även påvisat att förskolebarn som lär sig ett andraspråk samtidigt som förstaspråket förvärfvas får ett likvärdigt flyt i båda språken. Forskare pekar också på förbättrade förmågor i kontextskapande samt bättre kognitiv flexibilitet.

Enligt denna forskning är tidig andraspråksinlärning därmed att rekommendera. De som många gånger tvekar på introduktionen av ett andraspråk i samband med förstaspråket är föräldrar och lärare som menar att ett andraspråk kan hämma förstaspråksinlärningen. (R C, Selman, 1993.)

Enligt en rapport av riksrevisionsverket som hette *invandrarundervisningen*, år 1990, så uppstod problem inom det pedagogiska och organisatoriska fältet om modersmålsundervisningen skedde parallellt med annan undervisningen. (Hyltenstam, K 1996) Detta eftersom andraspråkseleverna då gick miste om undervisningen som de resterande klassmedlemmarna fick under tiden som de lärde sig förstaspråket. Förslag till denna problematik var då att hemspråksundervisningen skulle förläggas utanför lektionstid för att underlätta för skolan att organisera större grupper och därmed inte låta eleverna förlora parallell lagd undervisning.

2.2 Definition av begrepp

2.2.1 Begreppet invandrare

Enligt FN:s statistik så är siffran på människor som är flerspråkiga större än siffran på dem som är enspråkiga och tvåspråkighet finns i praktiskt taget alla länder. (R C, Selman 1993) Skolorna som vi har valt att jämföra skiljer sig dock avsevärt i fråga om antal invandrarelever. För att förtydliga vad vi menar med begreppet invandrare och invandrarelev i vår uppsats har vi definierat dem utifrån olika referenser. Ing-Marie Parszyk (1999) använder begreppet minoritets elever för de elever som har invandrabakgrund, vilket inte passar in i vårt arbete då våra skolor har olika sorters minoritets elever. I kommun X är de svenska eleverna i minoritet och i kommun Y är det istället eleverna med utländsk bakgrund som är i minoritet. Därför kan vi inte använda oss utav begreppet minoritets elever. Vi väljer istället att använda oss utav begreppet invandrarelev i eftersom detta är ett begrepp som används ute på skolorna där vi befunnit oss. Detta begrepp flyter dessutom på smidigt i texten jämfört med andra längre formuleringar såsom elev med en eller båda föräldrar födda i utlandet eller elev med utländsk bakgrund. Vi är medvetna om att begreppet invandrarelev kan inrymma ett antal olika tolkningar.

Eftersom det för skolans verksamhet inte finns någon entydig och klar definition av begreppet invandrarelev finns det spelrum för lokala definitioner samt individuella tolkningar. Den minsta nämnaren för begreppet invandrarelever är att de inte upplevs som svenska (vilket i sig kan vålla ännu större problem). Det ovan beskrivna visar att benämningen invandrarelev inte säger någonting om elevens etnicitet, språk, nationalitet, religion, härkomst eller vistelsetid i Sverige-eleven kan exempelvis vara född i Sverige och ha svenskt medborgarskap. (P, Lahdenperä, 1997. s.58)

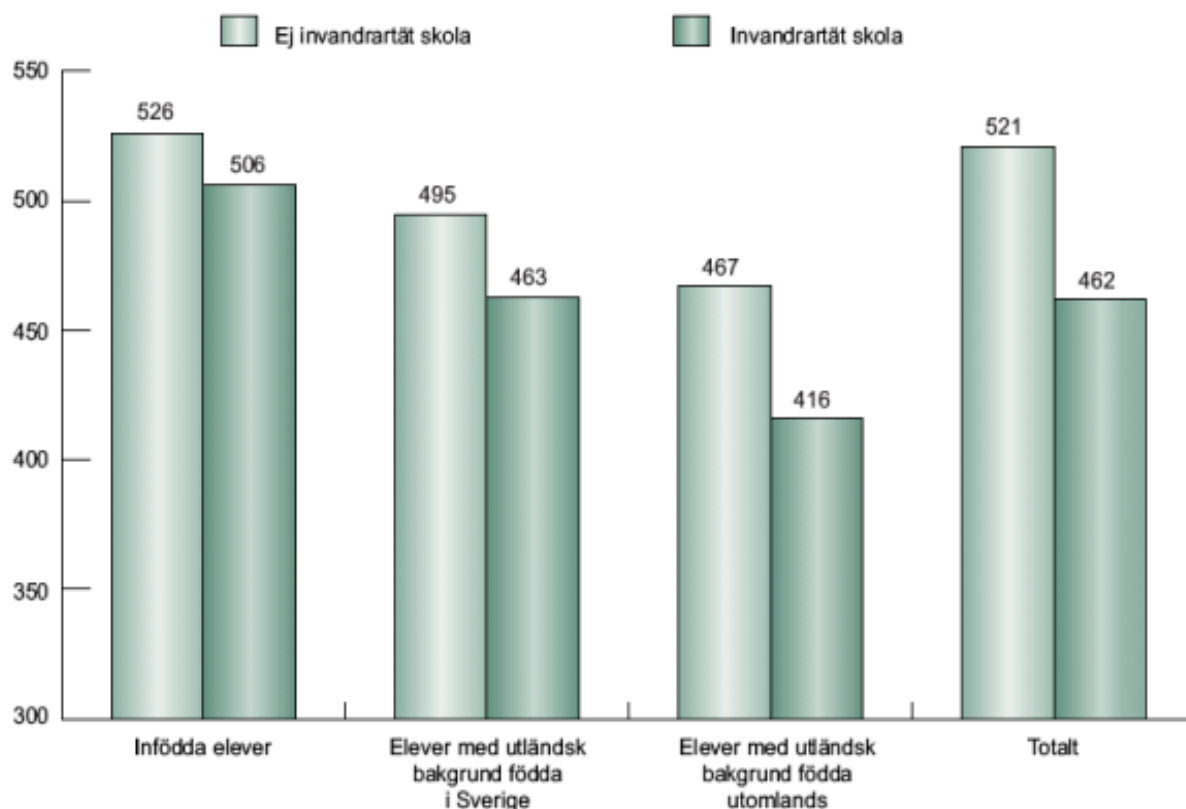
Vi har även valt att visa SCB:s definiering av begreppet *person med utländsk bakgrund*.

Personer med utländsk bakgrund definieras som personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. (http://www.scb.se/templates/Publikation____196530.asp)

2.2.2 Skillnader mellan invandrantäta och icke invandrantäta skolor

I Skolverkets rapport, Läsinlärning hos elever med utländsk bakgrund (2003), fann vi intressanta fakta om hur det gått för elever i ett läsförståelsetest. Detta test gick ut på att undersöka huruvida elever presterade bättre på invandrantäta eller icke invandrantäta skolor. En skola kan klassas som invandrantät om mängden invandrare som har ett annat modersmål än svenska överstiger 40 %. Man delade upp eleverna i respektive skola i tre grupper. Grupperna bestod av infödda svenska elever, infödda invandrarelever samt utrikes födda invandrarelever.

Skolverket skulle speciellt undersöka skillnader mellan invandrarelever i de invandrantäta och icke invandrantäta skolorna. I nedanstående tabell kan man se resultatet av testet utifrån de tre olika grupperna i testskolorna. Dessutom har skolverket summerat poängen som samtliga elever uppnådde i de invandrantäta skolorna och jämfört med de icke invandrantäta skolornas resultat.

Figur.1 Prestation i läsförståelse uppdelat efter migrationsbakgrund och invandrantät respektive ej invandrantät skola. Observera att det vertikala strecket startar vid 300 poäng. (Skolverket 2003, s.14)

Utifrån resultatet av läsförståelsetestet kunde skolverket nu konstatera signifikanta skillnader mellan den invandratäta skolan och den icke invandratäta skolan, samt betydande skillnader mellan invandrarelever i de båda skolorna. I den fjärde kolumnen i tabellen ovan noteras det att den invandratäta skolans elever klarar testet sämre än de elever som gick i den andra skolformen. Skolverket undersökte därmed de bakomliggande orsakerna till det låga resultatet. Enligt rapporten var en av anledningarna till resultatet att nyanlända flyktingar är överrepresenterade i invandratäta skolor. Dessa elever har inte varit i kontakt med det svenska språket länge vilket medför att de inte kan förväntas prestera lika bra. Den andra anledningen berodde på elevens individuella prestation som kallas för den *kontextuella effekten*. Ur denna synpunkt påverkas eleven av omgivningens språkliga förutsättningar. I en invandratät skola är det vardagliga språket inte nödvändigtvis svenska och när det väl är det så är språknivån inte så hög. Detta medför att den språkliga nivån i svenska inte är lika hög som i skolor där det svenska språket dominerar. Vilken av dessa två aspekter som påverkar resultaten mest kan man ännu inte fastställa och resultaten är en aning generaliserade då det alltid finns undantag i båda grupper. Invandrarelever kan ha bättre resultat än infödda men resultatet påvisar att invandrare generellt sett presterar sämre på läsförståelsetest, speciellt i invandratäta skolor.

3. Problemformulering och genomförande

3.1 Syfte

Vårt syfte med undersökningen är att ta reda på om våra skolor arbetar för att förbättra sin statistik när det gäller skolresultat och vilka metoder de använder för att nå sina mål.

3.2 Frågeställning

Hur arbetar man på respektive skola för att så många elever som möjligt skall uppnå uppnåendemålen?

Hur fördelar de sina resurser?

3.3 Val av metod

Metoden för hur vi ville inhämta material hade vi bestämt oss för i inledningen av vårt arbete. Vi skulle använda oss utav statistiken med dess siffror och genom intervjuer av rektorerna på skolorna vi har praktik i, vilka blir våra informanter.

Vi ville även få detaljerade fakta kring skolans resurser och valde därmed att ställa frågor till utbildningsnämnden i en av kommunerna. Vi valde litteratur som vi upplevde var intressanta för vårt arbete. Sven Hartmans *Skrivhandledning för examensarbete och rapporter* (2004) är en bok vi har använt oss utav för att få stöd i skrivandet av vårt

examensarbete som vi dessutom fått rekommenderad av olika lärare under vår utbildning. Statistik och allmänna förordningar har vi inhämtat från SCB, Skolverket och Lpo94.

När det gällde att läsa litteratur om elevernas villkor och upplevelser i skolan, valde vi att läsa Ing-Marie Parszyks *En skola för andra* (1999). I Gunilla Ingestads *Dokumenterat utanförskap* (2006) kunde vi läsa en hel del om barn som ej uppnår målen i skolan och det är i allra högsta grad relevant för vårt arbete. Om åtgärdsprogram och resursfördelning läste vi om i boken *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter?* (1997) av Pirjo Lahdenperä. Här stod det även en del om begreppet invandrare, ett begrepp som vi i nämnda referenser sett olika tolkningar utav.

Då vi planerade kring våra intervjuer var boken *Reflexiva Intervjuer* av Heléne Thomsson (2002) användbar då den hjälpte oss att ta beslut för hur vi skulle gå tillväga och olika för- och nackdelar med olika intervjumetoder.

Skolorna vi valde att undersöka var dem vi haft vår verksamhetsförlagda utbildning på. Dessa valde vi eftersom vi spenderat så mycket tid i dem och därmed sett hur lärarna arbetade samt hur eleverna presterade.

3.4 Med statistik som metod

På SCB:s hemsida kunde vi läsa om olika typer av fel som kan förekomma i statistiska undersökningar, vilket kan medföra att resultatet av undersökningen kan orsaka en viss osäkerhet. På SCB:s statistikskola kan man lära sig hur man på bästa sätt lär sig att använda statistik. Här är ett citat från SCB:s statistikskola:

När man tolkar statistik får man inte heller glömma att den aldrig är annat än ett förenklat sätt att beskriva verkligheten och att statistiken aldrig kan spegla verkligheten från alla eller kanske inte ens från de viktigaste sidorna. Om vi lär oss att använda och tolka statistik kan vi göra den till ett utmärkt hjälpmedel. Gör vi inte det blir vi förr eller senare vilseförda med hjälp av den.
(http://www.scb.se/templates/Listning2_____19969.asp)

Där stod det även att man kan behöva göra intervjuer för att förstå det som ligger bakom siffrorna. Med utgångspunkt i siffrorna på SCB formulerade vi intervjufrågor till skolorna som skulle ge oss svar som förklarade bakgrunden till statistiken. Siffrorna står för det kvantitativa i en undersökning och intervjuerna för det kvalitativa. Den som använder statistik inom forskning behöver både kvantitativ och kvalitativ information, både siffror och inlevelse, för att få hela bilden menar Martin Ribe som skrivit i SCB:s statistikskola. Därmed diskuterade vi hur vi skulle lägga upp den kvalitativa delen av vårt arbete. Med hjälp av statistiken hade vi fått material till frågor rörande våra VFU-skolor och bränsle till diskussionerna vi hade haft innan vi påbörjade arbetet.

3.5 Med intervjuer som metod

Eftersom rektorerna har ansvaret för att verksamheten skall fungera bra och att skolans resultat skall nå de nationella målen, var det angeläget för oss att ta reda på hur skolledningen arbetade i respektive skola. Här är ett utdrag ur Lpo94 där rektorns ansvar beskrivs.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

-resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av

elevernas utveckling som lärare gör

-undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. (Lpo94. s.16-17)

Vi började med att fundera på frågor som vi ansåg vara lämpliga för att få fram syftet med arbetet. Vi diskuterade för- och nackdelar med öppna och slutna frågor, samt läste Heléne Thomssons Reflexiva intervjuer (2002) för att söka tips och råd inför våra intervjuer. Vi bestämde oss för att använda oss utav några få öppna frågor så att de intervjuade kunde känna en relativ frihet att yttra sig. Vi strävade efter att vara så objektiva som möjligt i själva frågeformuleringarna, så att vi inte ställde några ledande frågor.

Vid en intervju är det den som blir intervjuad som skall stå för huvuddelen av samtalet. Om man använder sig utav en mängd slutna frågor kan samtalet upplevas mer som ett förhör och den som intervjuar kan lätt hamna i en situation där man använder sig av ledande frågor, dessutom kan stämningen kännas obekvämlig för den intervjuade. Vi valde att försöka hålla intervjuerna relativt korta. Runt en halvtimme till fyrtiofem minuter verkade lagom långt för våra få och öppna frågor. Dessutom tror vi att det var lagom länge för rektorerna som har en hel del arbete att utföra.

Vi beslutade oss för att maila rektorerna våra intervjufrågor efter att ha diskuterat för- och nackdelar med det beslutet sinsemellan.

De tilltänkta informanterna skulle därmed få en möjlighet att reflektera kring de frågor vi sökte svar på. Då dessa frågor kommer att tillhandahålla oss material som skall

offentliggöras känns det än mer viktigt för oss, och för dem, att få svar som inte är förhastade och ogenomtänkta.

Nackdelen med att inte skicka ut frågorna i förtid kunde bli att informanterna skulle bli satta i en situation där de kände att de inte kunde ge oss ett bra svar just där och då, om vi levererade våra frågor vid intervjutillfället.

Vi förmodade att vi dessutom kunde spara tid genom att de hade fått tänka igenom vad de ville svara oss. Risken att våra informanter skulle ångra det de hade sagt under intervjun är mindre när svaren är genomtänkta.

Under intervjuerna valde vi att använda oss utav inspelning med hjälp av bandspelare. Vi tänkte att det skulle vara en fördel eftersom vi, vid senare tillfälle, då kunde gå tillbaka och lyssna på det som sagts för att få ett bättre och mer realistiskt grepp om vad som sagts. Därför valde vi att för oss själva transkribera, det vill säga att skriva ner intervjun ordagrant för att sedan kunna citera vissa delar i texten.

Ingen intervjuare hinner skriva ner hela berättelser ordagrant samtidigt som hon eller han ska reflektera över det som sägs och guida intervjun vidare. I en tolkande och reflexiv undersökning vill man ofta ha de här hela berättelserna och då måste man använda bandspelare.

(H, Thomsson, 2002. s.90)

Dessutom valde vi att vara två för att på så sätt, under intervjuns gång, kunna skriva ner spontana tankar som kan komma upp, då två personers tankegångar oftast inte är dem samma. För oavsett hur man intervjuar, kan det vara bra att vara två intervjuare som kompletterar varandra och fyller i varandras luckor. (H, Thomsson, 2002)

Då valde vi att vara två på intervjuerna, spela in dem samt transkribera och det gick väldigt bra. Vi fick med allt rektorerna sagt och om vi inte spelat in intervjuerna hade viktig information gått förlorad. Det kändes dessutom skönt att vara två eftersom vi då kunde hjälpa varandra och känna att det inte var lika nervöst som vi i början trott att det skulle vara. Rektorerna besvarade samtliga frågor vilket var skönt eftersom vi då kunde jämföra svaren efterhand. Rektorerna höll dock igång intervjuerna så vi fick mer information än vi behövde vilket var väldigt bra när vi väl skulle sammanställa alltsammans.

3.6 Etiska aspekter

Eftersom vi främst har tänkt oss att intervjua skolledning har vi inte några bekymmer med att inhämta godkännande från eventuella föräldrar till barn. Däremot är vi medvetna om att frågorna måste läggas fram på ett neutralt sätt vid intervju med skolledning. Skolans verksamhet och dess resultat vilar på rektorns ansvar och att svara på frågor angående statistik som visar ”dåliga” siffror kan vara lite känsligt och personligt.

Viktigt är att även informera de som intervjuas att innehållet kommer att offentliggöras när arbetet skrivits klart. Detta har vi gjort genom att skicka ut ett mail till våra informanter med information om intervjuens karaktär och även vid intervjutillfället har vi talat om att deras namn, skola och kommun kommer att vara sekretessbelagda. För att skydda deras identitet har vi fingerade namn och skolor och kommuner benämns med X och Y. De kommer följaktligen att vara konfidentiella och de kan när som helst ta tillbaka den information de har givit oss. Därmed är vi också tvungna att avlägsna det material som personen ifråga har bidragit med, vilket inte hände i vårt fall.

Regel 1

Forskaren skall informera uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare om deras uppgift i projektet och vilka villkor som gäller för deras deltagande. De skall därvid upplysas om att deltagandet är frivilligt och om att de har rätt att avbryta sin medverkan. Informationen skall omfatta alla de inslag i den aktuella undersökningen som rimligen kan tänkas påverka deras villighet att delta. (Forskningsetiska Principer, Vetenskapsrådet, s.7)

4. Resultat

4.1 Resultat från de Nationella Proven år 2006

Som vi skrev i inledningen av arbetet, ser kommunerna olika ut när det gäller skolresultat. På Skolverkets hemsida kan man i databasen SIRIS, se en detaljerad tabell på kommunernas resultat på ämnesprov, alltså de Nationella Proven, i årskurs 9 från år 2006. Vi valde att förenkla tabellen för att göra den lite mer överskådlig. Vi har utelämnat delresultaten för delproven i Svenska och Engelska när det gäller muntlig kommunikation, skriftlig produktion och läsförståelse. Dessa delprov finns sammanfattade i ett provbetyg för de båda ämnena. Matematiken har inga delprovsbetyg utan är ett enda prov med olika moment som eleven måste ha genomfört för att få betyg i det.

Invandrartät kommun (Kommun X)

Delprov i ämne	Antal elever	Antal elever som gjort provet	Antal elever (%) som ej nått målen.
Svenska	731	586	4.8
Svenska2	342	271	21
Engelska	1073	806	9.6
Matematik	1073	798	20.6

Icke invandrartät kommun (Kommun Y)

Delprov i ämne	Antal elever	Antal elever som gjort provet	Antal elever (%) som ej nått målen.
Svenska	165	160	2.5
Svenska2	1	0	-
Engelska	166	162	4.3
Matematik	166	152	13.2

4.2 Sammanfattning av intervju i invandrartät skola

4.2.1 Rektors arbete och mål

I den första intervjun med rektor i Kommun X, vi kan kalla honom Magnus, så hade han fått sin rektorstjänst för att förändra skolan till det bättre då den gjorts om från att ha varit en låg- och mellanstadieskola till att bli en nyrenoverad F-9 skola. Större delen av Magnus arbete handlade om att skapa en attraktiv skola för att locka dit fler elever då kommunen tappat ca 40 % av elevantalet till andra skolformer än i deras kommun.

Då han endast haft tjänsten i drygt två år så är det svårt att ha hunnit få en överblick av resultatet vid nuläget. När vi frågade honom hur han tror de nationella proven gått sedan han blivit rektor så sade han att han inte vågade svara på det ännu men att han spant väntade på resultaten som snart skulle sammanställas och på betygen i 9: an som snart skulle sättas. Det är första året som skolan i fråga har avgångsbetyg för nior och rektorn verkade nyfiken på hur det kommer att visa sig.

4.2.2 Problematik

Magnus anser att svenskan är väldigt viktig eftersom det är denna som förenar kommunikationen i skolan då det finns runt 150 olika språk bland eleverna. Han hade gärna sett att alla fick den modersmålsundervisning de har rätt till och att lektionerna varvas med deras hemspråk samt svenska. Detta upplever han dock som problematiskt då det i samma klass kan finnas ett dussintal språk. Därmed är det inte genomförbart att få undervisningen på hemspråket i praktiken. Om skolan exempelvis ansöker om 50 timmars studiehandledning, undervisning på hemspråket, så kan de i slutändan kanske bara få 20 timmar eftersom det är en ekonomisk fråga för kommunen.

I kommun X har man två sorters modersmålsundervisning, dels ren modersmålsundervisning som föräldrarna väljer vilken sker efter skoltid. Dels studiehandledning, som skolan söker från kommunen efter att läraren meddelat rektorn vilka elever som är i behov av detta, vilket är skolundervisning på modersmålet.

Eftersom skolan i väldigt stor utsträckning har invandrarelever, med ett annat modersmål än svenska, så sker i stort sett all svenskundervisning i svenska2. Detta upplever rektorn

som komplicerat då elevernas föräldrar helst inte vill att eleverna ska ha betyg i svenska2 utan hellre i svenska. Han menar att det inte borde spela någon roll då betygen ses som likvärdiga.

Föräldrarnas uppfattningar bekräftas i skolverkets forskning där de skriver att svenska2 ämnet upplevs ha låg status bland eleverna och deras föräldrar. (Skolverket-Utan fullständiga betyg. 2001) Rektorn berättar att han dessutom inte ser något hinder i att blanda svenska2 undervisningen med mål från kursplanen i svenska så att eleverna får mer kött på benen vad gäller det svenska ämnets uppnåendemål. Därmed tillgodoser han föräldrarnas önskemål utan att ta ifrån eleverna det stöd de får genom svenska2.

4.2.3 Resursfördelning

Vad gäller resurser och budget så begär skolan pengar av kommunens barn och ungdomsförvaltning.

Skolan räknar ut ett underlag efter antal elever och behov som skickas till kommunen.

Därefter bearbetas en budget där kommunen bestämmer hur mycket pengar skolan skall tillgodoses med.

Magnus väljer att hålla nere barngrupperna i de lägre åldrarna för att successivt öka elevantalet per lärare i de högre åldrarna.

I fråga om resurser så berättade rektorn att de i vissa delar av kommunen får mer resurser, i form av tillägg, beroende på vad man har för sorts elever. De som är i behov av särskilt stöd får alltså mer och i just hans skola får de ganska mycket tillägg per elev och år, drygt 6000 kronor mer än vad elever utan behov av särskilt stöd får. Pengarna skiljer sig beroende på i vilken årskurs barnen går. Högstadiet barnen får mest

Låg/mellan får lika mycket medan förskoleklass eleverna får lägst pengar.

Pengarna går till diverse såsom; administration, undervisning, personalutveckling, stödverksamhet samt köket.

För att så många elever som möjligt skall nå målen så försöker rektorn fördela resurserna utefter behov. Med resurserna har de dels anställt en extra lärare i år fem där de nu har tre klasslärare istället för två då de delat upp två klasser i tre mindre. Detta har bidragit till arbetsro och mer individualiserad hjälp, vilket hjälper eleverna att gå framåt. I högstadiet har skolan erbjudit eleverna extrahjälp genom att t ex lägga ut extra matematik lektioner under loven där de som behöver kan få hjälp. För att hjälpa elever som halkar efter i

exempelvis engelska har skolan även lagt en del av sina resurser på att erbjuda eleverna läxhjälp sex timmar i veckan utöver de schemabelagda timmarna i engelska. Magnus tycker att det är viktigt att många elever börjar i hans skola eftersom en elev täcker många kostnader. Om han tappar ca 10 barn så tappar han även ca 300-400 000kr vilket är en hel lärartjänst. Därför är det viktigt för honom att profilera sig eftersom detta ger honom fler elever samtidigt som han behåller de han har.

Han satsar pengar på diverse personal, som många skolor inte har exempelvis:

Bibliotekarie som kan hjälpa lärare och elever att välja rätt böcker eftersom det främjar läsande.

Journalist som arbetar 5timmar i veckan som tillsammans med eleverna skriver 2 tidningar med innehåll och upplägg som eleverna vill ha. De ska känna sig värdefulla och lärarna får inte lägga sig i.

Sedan har de ett framtidscentrum dit barnen kan gå och "skaffa sig en egen framtid utifrån sig själv" och där barnen redan på förskolan får lära göra ett eget CV.

De skall även till nästa termin få en kurator och har nu en och en halv speciallärare på låg och mellanstadiet samt en på högstadiet.

Magnus ser gärna att lärarna i Skola X har 20p i svenska2 för att de på så sätt ska kunna besitta den kompetensen de behöver för att kunna arbeta med eleverna på bästa sätt. Skolan erbjuder dessutom alla sina lärare en utbildning om 5p i svenska2 för att säkerställa kompetensen genomgående på skolan om de inte redan har genomgått en sådan kurs i sin utbildning. Dessutom hade lärarna på skolan fått ett Mål 3- bidrag genom EU som möjliggjorde kompetensutveckling för all personal i skolan innan Magnus tillsattes tjänsten som rektor. Mål 3- bidraget är till för att stärka och utveckla ett företag och kan sökas genom Svenska ESF-rådet, rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.

4.3 Analys av intervju i invandrartät skola

Under intervjuens gång märker vi att Magnus reflekterade över samtliga frågor då han var mån om att ge oss innehållsrika svar. Hans tjänst går ut på att förbättra skolan och därmed dess statistik gällandes hur många som uppnår målen, det vill säga går ut med godkända betyg i de nationella proven. Resurserna fördelas så att de gynnar eleverna genom att utöka kompetensen hos lärarna, i och med fortbildning i sv2, samt anställa fler lärare så att de kan uppmärksamma och hjälpa fler elever. Om det går bättre för eleverna och statistiken för uppnåendemålen höjs får skolan bättre rykte och då kommer fler att välja att låta sina barn gå på Skola X. Desto fler som väljer denna skola ju mer pengar har rektorn att röra sig med och utveckla och göra skolan ännu bättre. På så sätt fullföljer rektorn sitt uppdrag.

Vår frågeställning i vårt arbete har i huvudsak varit ”Arbetar skolorna för att förbättra sin statistik och i så fall hur”? Magnus har i sin skola satt fokuset på verksamheten, det är den som behöver anpassas efter eleverna och inte eleverna efter skolan. Eftersom skolan till största delen består av elever från ett flertal olika länder med ett annat modersmål än svenska så har han anpassat svenskundervisningen efter deras förmåga. Det vore olämpligt att låta elever som är svaga i svenska få en undervisning som gång på gång kommer att få dem att misslyckas. För att elever ska kunna prestera på ett optimalt sätt måste de även ha tillit till sin egen förmåga och det får de inte genom att läsa något som de inte förstår.

Textrika uppgifter innehåller ofta för minoritets elever svårbegripliga svenska ord, som de tolkar utifrån sin egen förförståelse. Om inte sammanhanget i en text förstås med stöd av elevens svenska ordförråd igenkänns kanske något enstaka ord utifrån vilket eleven, med stöd i sin egen begreppsvärld, gör sig en bild av kontexten (Parszyk, 1999, s.156).

I-M, Parszyk (1999) tar upp invandrarelevs språkförutsättningar i skolan genom att visa vilka svårigheter de ställts inför. I en av sina undersökningar har hon studerat elever i färd med att lösa matematikuppgifter. Etablerade svenska begrepp, såsom ordet omkrets var något som eleverna hade svårigheter med även om matteuppgiften inte var speciellt svår i sig. Det var just ordet omkrets som de inte förstod när de själva skulle lösa talen. Textrika uppgifter innehåller ofta för invandrarelever svårbegripliga ord, som de tolkar själva utifrån sin egen förförståelse.

4.4 Sammanfattning av intervju i icke invandrartät skola

4.4.1 Rektorernas arbete och mål

På skola Y intervjuade vi både rektor, som vi kommer att kalla Agneta, och biträdande rektor, Lars. Dessa skolledare hade även de inte arbetat mer än tre år på skolan som rektorer. De hade precis som Magnus fått arbetet för att förbättra verksamheten genom omfattande organisering. Dessförinnan hade skolan varit stökig, med vad Agneta kallade informella ledare, samt ingen sammanhållen pedagogisk tanke och röd tråd. För att stabilisera lärarkåren bad rektorn om EU bidrag till en verksamhetsanalys, då all personal åkte iväg en hel helg. Där diskuterade de den kommande omorganisationen. Från att ha arbetat 1-3, 4-6, 7-9, blev det en f-9 skola med f-2, 3-5, 6-7 och 8-9. Det är alltså fyra arbetslag istället för tre och orsaken till detta var att ta bort de skarpa mellanrummen mellan sexan och sjuan, samt trean och fyran. Arbetslagen förändras därmed kontinuerligt vilket bidrar till bättre dynamik och utveckling. De har kompetensutvecklats gemensamt så att de strävar efter samma mål.

4.4.2 Problematik

Problematiken på denna skola är att de inte får tillägg till grundpengen som i den andra skolan. Detta beror på att kommunen anser att skolan inte är i behov av det. Därför får de istället pussla med grundpengen för att få det att gå ihop samt be om bidrag från EU. Även om ett antal elever såsom flyktingar är i behov av mera resurser så får de inte tillägget. Agneta menar att de två viktigaste kriterierna till att få tillägget borde vara flyktingar och handikappade då de kräver mycket tid och resurser. För de elever som behöver extra mycket hjälp har de två studiegårdar med speciallärare där de kan få stöd.

4.4.3 Resursfördelning

För att så många elever som möjligt skall nå målen försöker lärarna tidigt hitta de som det kan dåligt för i skolan. Detta sker genom att eleverna testas i standardiserade prov i de lägre åldrarna, och därefter omfördelas resurserna efter signalerna. Åtgärdsprogram skapas även för att åtgärda problemen.

För de lärare som vill gå fortbildning så bidrar skolan med kostnaderna för kurslitteraturen, samt försöker anpassa arbetstiden så att det blir möjligt att kombinera arbete med studier.

Utöver detta har skolan fått ytterliggare två bidrag vilket har gett dem drygt 800,000 kronor under loppet av tre år som har gått till att utbilda personalen i PODB, Pilen och Human Dynamics. PODB står för projekt omdömes databas där man lagrar elevernas betyg och omdömen så att lärarna kan gå tillbaka och se utvecklingen under flertalet år. Pilen är övningar där barnen leker med språket för att utveckla det medan man med Human Dynamics får verktyg för att öka förståelsen för hur man löser uppgifter, behandlar information, lär, och kommunicerar.

Rektorerna anser att detta har utvecklats till något otroligt bra i jämförelse med förr. Vilket även visar sig i att lärarnas sjukskrivningar har minskat kraftigt samt att lusten att gå till arbetet har stigit.

4.5 Analys av intervju i icke invandrartät skola

Detta samtal handlade i större utsträckning om hur man arbetar för att personalen skall utveckla sin kompetens. Detta gör de genom att satsa på fortbildning som de har finansierat genom EU-bidrag. Agneta tycker att det är väldigt viktigt att lärarna mår bra eftersom detta nu speglar sig i verksamheten, då frisktalen har stigit.

Rektorerna skulle önska att de fick tillägg till de elever som kräver heltidstjänster då detta skulle bidra till en positiv utveckling. Under intervjun med rektorn och studierektorn i skola Y visade det sig att de inte får något tillägg trots att de behöver det för en del av eleverna på skolan. Vi frågade vad som krävdes för att få tillägget och rektorn sa att hon försökte övertyga kommunen om mer stöd för exempelvis den rullstolsbundne eleven som

behöver en heltidstjänst, men att de inte får något för eleven. Vi tyckte att det var förvånande att skolan inte fick något tillägg och var intresserade av att höra vad kommunen hade att säga om saken. Därmed kontaktade vi kommunernas utbildningskontor per mail med ett par frågor om tilläggen. Det visade sig att skola Y inte får något tillägg till grundpengen eftersom de i kommunen inte har något tillägg att ge. Detta för att man bedömer att det är bättre att den fördelade pengarna totalt är större och att behovet av extra stöd är jämnt uppdelat mellan enheterna. Den enda skillnaden är att skolorna kan få en större summa pengar för att täcka kostnaden för fastigheten då enheterna ser olika ut.

Vi uppfattar att skolan satsar på att sätta in tidiga åtgärder för de elever som riskerar att ej nå uppnående målen i skolan. Lars berättade att elever med diagnoser kan få betyget godkänt trots att de ligger lite under gränsen, eftersom de betygsätts efter deras förmåga. Då skolan inte har samma problematik som skola X, som lägger ner mycket möda på språket hos eleverna, kan de istället satsa på lärarna och deras vidareutbildning. Genom att förbättra lärarnas undervisningsmetoder så får eleverna en bättre skola.

På skolan har de i de lägre åldrarna trelärarsystemet i alla klasser och de arbetar mycket med mindre grupper, behovsgrupperat. Det är inga fasta grupper utan eleverna kan lätt flyttas in och ut ur grupperna efter deras behov.

4.6 Jämförande analys av de båda skolorna

Båda rektorer tillsattes för att omorganisera skolorna de ansvarar för. Ingen av rektorena har haft tjänsten längre än tre år. Rektor i skola Y vill se hur det har gått för eleverna som började årskurs 1, när hon tog över ledningen för skolan, när de kommer upp i högre åldrar. Rektorn för skola X kommer att i år få se resultaten av sitt arbete när de sammanställt resultatet av Nationella proven i år 5 och niornas slutbetyg delas ut. En förändring sker inte över en natt och därför kan resultaten av skolornas omorganisation dröja ett antal år. Båda skolor fokuserar på fortbildning av sin personal, men de koncentrerar sig på olika slags utbildningar. På skola X är målet att förbättra språket hos eleverna och därmed får lärarna utbilda sig i svenska2 om 5p om de inte redan har 20p svenska2, vilket är en merit.

4.6.1 Kompetensutveckling

Kompetensutveckling för personalen är ännu en del av rektorns ansvar för att garantera att lärarna ska kunna utföra sina uppgifter på ett professionellt sätt. (Lpo94)

På skola Y är arbetet med lärarnas kompetens övergripande. Det är viktigt att arbetsklimatet och relationerna inom skolan är bra då detta medför att lärarna trivs på arbetet och mår bra fysiskt och psykiskt. I och med detta blir undervisningen bättre för eleverna då lärarna ger mer av sin förmåga. Skolorna arbetar olika på olika sätt då elevernas förutsättningar är olika.

4.6.2 Undervisning

På skola X, där majoriteten är invandrarelever, är behovet av att utveckla det svenska språket det som prioriteras högst. Eftersom det är lag på att de elever som är i behov av svenska2 undervisning skall få det så arbetar alla lärare på skolan med svenska2 (Grundskoleförordningen 5 Kap. 12 §, 1994). Men de ser inget hinder i att kombinera svenska2 med mål från kursplanen i svenska. En tanke som dök upp under våra diskussioner sinsemellan var att kanske inte alla elever i skola X behövde svenska2. Vi anser att de som inte är i behov av svenska2 undervisning borde få möjligheten att få ta del av vanlig svenskundervisning och därmed få betyg i ämnet svenska. Förväntningarna på en elev i svenska och svenska2 är inte de samma och det är vedertagen fakta att höga förväntningar ger högre prestationer hos elever än dem där förväntningarna är lägre. Även i kursplanerna för båda ämnena skiljer målen sig åt i svårighetsgrad, vilket tyder på att förväntningarna är olika höga. Här är ett utdrag ur kursplanen i ämnet svenska. (2000)

Mål att uppnå i slutet av det femte skolåret.

- Eleven skall kunna tillämpa de vanligaste reglerna för skriftspråket och de vanligaste reglerna för stavning samt kunna använda ordlista.(s.99)

Ett liknande mål för ämnet svenska som andra språk finns ej i kursplanen. Alltså innebär det att målen för svenska2 är lägre än för svenska. Vi tycker därför att det är bra att rektorn på skola X blandar in mål från kursplanen i svenska, men problematiken kvarstår då de elever som har förmågan att klara ett betyg i vanlig svenska får betyg i ämnet svenska2.

Arbetslagen på skolorna skiljer sig åt i viss mån, då skola X har permanenta arbetslag medan skola Y har arbetslag där lärare kan förflyttas till andra arbetslag efter några år. 1-7 lärare kan därför befinna sig i tre olika arbetslag under sin tjänst på skolan.

Utifrån våra diskussioner har vi kommit fram till att den enskilde elevens framgång i skolan och utsikter i framtiden till stor del berör ett flertal faktorer. Resurser och höga förväntningar på eleverna är två utav dem. Varje skola har en grundpeng som de ska fördela på bästa vis och de skolor som har elever som behöver extra mycket resurser, där inte grundpengen räcker till, kan få ett tillägg till grundpengen.

5. Diskussion

Nu när vi har sammanställt resultatet av intervjuer och statistiskt material frågar vi oss om vi har fått fram det svar vi sökte i vår frågeställning i början av vårt arbete. Har vi svarat på om VFU-skolorna, som vi har undersökt, arbetar för att så många elever som möjligt uppnår uppnåendemålen?

Vi anser att det har framgått i intervjuerna med skolledarna hur de arbetar och vad de gör för att hjälpa sina elever, speciellt de som riskerar att sluta skolan med ofullständiga betyg.

I den invandratäta skolan har rektorn sett till att det finns tid utöver den schemalagda tiden, för elever som känner att de behöver extra hjälp, i bland annat matte eller engelska. Lärhjälps finns det även tillgång till under skolloven. Han har även ordnat en omstrukturering för klasserna i år fem så att grupperna blivit mindre och därmed underlättat för läraren att kunna tillgodose eleverna med mer individualiserad hjälp. Detta har medfört att eleverna får arbetsro och detta leder i sin tur till att eleverna presterar bättre. För att detta skulle kunna bli möjligt har rektorn anställt en extra lärare. Skolan erbjuder även alla sina lärare en 5 poängs kurs i svenska2 för att lärarna på bästa sätt skall kunna hjälpa elever som har ett annat modersmål än svenska. Svenska2 undervisningen som genomsyrar hela skolan är nog det viktigaste bidraget till att se till att eleverna får verktyg till att lyckas bra i skolan. Rektorn inser vikten av att ha kvalificerade lärare som är införstådda och utbildade i att kunna hantera elevernas språkliga förutsättningar.

I den icke invandratäta skolan arbetar skolledningen med att tidigt sätta in åtgärder när elever visar tecken på att halka efter i undervisningen. Eleverna testas i standardiserade prov och man kan då lätt se vilka elever det är som behöver ha mer hjälp. I de lägre åldrarna arbetar man efter trelärarsystemet som möjliggör nivåbaserade grupper. Dessa grupper är inte fasta och eleven kan själv känna efter vilket behov av hjälp den behöver för tillfället. När läraren uppfattar att eleven verkar klara sig självständigt kan eleven arbeta i den stora gruppen och därmed finns det utrymme för en annan elev att få hjälp. Skolan utnyttjar resurserna som de har eftersom de inte får något tillägg till elevens grundpeng. Därför satsar skolledningen på att kompetensutveckla lärarna i skolan så att personalen strävar åt samma håll. På så sätt får eleverna bättre undervisning och det tjänar skolan och eleverna på i det långa loppet.

Utifrån våra diskussioner har vi kommit fram till att den enskilde elevens framgång i skolan och utsikter i framtiden till stor del berör ett flertal faktorer. Resurser och höga förväntningar på eleverna är två utav dem. Gällande förväntningar presterar elever bättre om de får uppmuntran och tillit till deras förmåga än om de märker att läraren har låga förväntningar på dem när det gäller skolarbetet. Engagerade rektorer, som arbetar målmedvetet för att eleverna på skolan skall uppnå så bra resultat som möjligt, får även i slutändan lön för sitt hårda arbete. Vi har genom våra intervjuer fått svar på hur de arbetar på skolorna när det gäller att uppnå så bra resultat som möjligt, men det hade varit intressant om vi hade haft möjlighet att ställa frågan om förväntningarna på eleverna direkt till dem. Att planera långsiktigt samt tidigt uppmärksamma och ta itu med elevernas behov, leder till bättre resultat för eleverna. Vi upplever det som att man i båda skolor arbetar för att på ett tidigt skede upptäcka elever som tenderar att ej uppnå de nationella uppnåendemålen. I den invandratäta skolan har man satt in svenska2 redan från starten för samtliga elever eftersom det svenska språket i de allra flesta fall är bristfälligt och för en del elever obekant då de är nyanlända invandrare. Detta och det faktum att man kanske inte läser böcker på svenska eller talar svenska hemma kan leda till ett fattigt språk i svenska överlag. Engagerade lärare samt gott samarbete mellan hem och skola kan hjälpa elever ytterligare. I den icke invandratäta skolan arbetar man i de lägre åldrarna med behovsgrupperingar för att tillgodose varje enskild elevs behov. Då en elev stöter på problem i ett specifikt ämne kan denne arbeta i en mindre grupp där läraren har större möjlighet att hjälpa till. När eleven känner sig redo kan han sedan gå tillbaka till sin ursprungliga grupp.

Vi anser att rektoreorna gör det som står i deras makt för att hjälpa eleverna på skolan då skolorna har olika slags problematik att ta itu med. Då modersmålsundervisningen prioriteras högt på den invandratäta skolan vill Magnus att varje elev skall få undervisning på sitt modersmål på skoltid. Detta blir dock omöjligt då det är ogenomförbart att lägga in en modersmålslärare per elev i varje klassrum under lektionstid. Istället får eleverna hemspråksundervisning antingen efter skoltid eller parallellt med andra lektioner, vilket kan upplevas negativt. Hur det än sker uppstår nämligen ett dilemma då eleverna efter skoltid kan vara omotiverade och trötta. Får de däremot hemspråksundervisningen vid parallell undervisning går de miste om andra schemalagda lektioner. Därför bör läraren vara medveten om hur eleverna lär bäst för att få ut så mycket av undervisningen som möjligt även om den sker på deras andraspråk. Därmed inser vi att det kan vara problematiskt att ha en mångfald av språk i en och samma skola.

Det är dock viktigt att eleverna får den modersmålsundervisning de har rätt till då stärkning av modersmålet ger stabilare grund vid inläring av andraspråket.

I kommunen med få invandrare, där elever med ett annat modersmål än svenska inte alltid är så många blir det svårt att tillgodose dessa elevers behov. Detta beror på att eleverna bör vara minst fem till antalet för att få tillgång till modersmålsundervisning. Fördelningen av modersmålsundervisningen på båda skolorna är därmed problematiska.

Vad gäller rullstolsburna elever anser vi att även dessa borde få mer i tillägg eftersom även de behöver extra resurser. Den icke invandrartäta skolan blir därmed tvungen att tillgodose en rullstolsburen elev med en heltidstjänst, en resurs de egentligen inte har råd med men som eleven har rätt till. Detta innebär att rektorn får ta från den gemensamma skolbudgeten då eleven inte får något tillägg till grundpengen av kommunen.

Liksom rektorerna anser vi att en rullstolsburen elev är i större behov av tillägget än exempelvis en invandrarelev som inte har svårigheter i skolan. Tillägget borde ges individuellt utefter elevernas förmåga istället för att placera in dem i fack där de generaliseras efter skolprestationer.

Då elevens framtidsutsikter till en del beror på hur det går för dem i skolan är det viktigt att tänka i långsiktiga banor. Pondera att en invandrarelev inte gör bra ifrån sig i skolan eftersom språket sviker, kan eleven hamna i en ond spiral. Om inte eleven får bra betyg leder det till att denne inte kan avancera i arbetsmarknaden vilket kan medföra att denne blir beroende av socialbidrag eller hamnar i kriminella kretsar. Båda vägar slutar i merkostnader för samhället. Att istället satsa mer resurser på att ge eleverna lämpligt stöd i skolan och därmed ge dem bättre förutsättningar till högre studier, bidrar man till att minimera onödiga kostnader i samhället.

För vår del var dock svenska huvudspråket då det var det vi hörde ute, hemma, på tv och i skolan så det spelade ingen roll att syrianska är vårt modersmål då vi aldrig hörde det förutom då vi var hos släkten. Om man i motsats till detta dock hör sitt modersmål överallt förutom i skolan så blir det svårt att utveckla det svenska språket då man ännu inte har begreppen i huvudspråket. Meggi har under sin grundskoleperiod gått i en invandrartät skola och borde enligt en grov generalisering ha sämre svenska än Madeleine, som har samma slags bakgrund, men gått i en icke invandrartät skola. Dock har vi båda samma språkliga nivå vilket tyder på att skolformen inte nödvändigtvis behöver betyda att den ena utvecklas bättre. Andra faktorer spelar en större roll. Olika skolor kan ge lika möjligheter.

6. Referenser

6.1 Tryckta källor

Angelöw, B & Jonsson, T (2000). *Introduktion till socialpsykologin*. Lund: studentlitteratur

Fredriksson, U & Taube, K (2001). *Läsning bland elever med invandrarbakgrund*.
Stockholm: Akademitryck, Edsbruk.

Hartman, S. (2004) *Skrivhandledning för examensarbete & rapporter*. Bokförlaget Natur och Kultur

Hyltenstam, K (1996) *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur

Ingestad, G (2006). *Dokumenterat utanförskap. Om barn som inte når målen*.
Lunds universitet: Sociologiska institutionen.

Lahdenperä, P (1997) *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter?* Stockholm: HLS förlag

Lindensjö, B & Lundgren, U.P (2005) *Utbildningsreformer och politisk styrning*.
Stockholm: HLS förlag

Parszyk, I-M. (1999). *En skola för andra. Minoritetslevers upplevelser av arbets- och livsvillkor i grundskolan*. HLS förlag, Göteborg.

Paulin, A (1999). *Från brister och svårigheter till resurser och möjligheter*. Stockholm:
Lärarhögskolan

Thomsson, H (2002) *Reflexiva intervjuer* Lund :Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska Principer inom humanistisksamhälls-
vetenskaplig forskning*.

6.2 Vetenskapliga artiklar:

John A. Murphy. (1988) *Improving the Achievement of minority students*. October

Ruth Corey Selman, (1993) Issue 1 of *Montessori Life*, Volume 5 Winter.

6.3 Styrdokument:

Utbildningsdepartementet (1994) Grundskoleförordningen, SFS nr: 1994:1194

Skolverket (2000) Grundskolan: kursplaner och betygskriterier.

Skolverket (1998) Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, lpo94.

6.4 Internetkällor:

www.unesco.org

www.skolverket.se

Läsförståelse hos elever med utländsk bakgrund – Skolverket, 2003

Utan fullständiga betyg, 2001 skolverket.

6.5 Tidningsartikel:

http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_9737637.asp

6.6 Statistik

www.scb.se

http://www.scb.se/Grupp/Klassrummet/_Dokument/Vad_ar_statistik.pdf

http://www.scb.se/templates/Listning2____19969.asp

www.skolverket.se

http://sirir.skolverket.se/portal/page?_pageid=33,9139&_dad=portal&_schema=PORTAL

Bilagor

Bilaga 1 Intervjufrågor till rektorerna

- Hur länge har du arbetat som rektor på den här skolan?
- Har skolan förändrats under din tid som rektor? I så fall hur?
- Arbetar ni på er skola för att så många elever som möjligt skall uppnå målen och i så fall på vilket sätt?
- Hur fördelar ni resurserna i fråga om elever som inte uppnår målen?
- Hur har ni tänkt arbeta för att förbättra statistiken i framtiden?

Bilaga 2 Mail till utbildningsnämnden

Hej XXXXXX!

Vi är två lärarstudenter med olika partnerområden.

Den här terminen håller vi på att skriva ett examensarbete då vi jämför två olika kommuners skolresultat.

Under processen har vi märkt att resurserna skolorna rör sig med spelar en avgörande roll för hur det går för skolan och mina frågor till Er är:

1. Hur fördelar ni resurserna till skolorna i kommunen?
2. Hur avgör ni vilka skolor som får tillägg till grundpengen?

Vi skulle bli mycket tacksamma om du kunde svara på dessa frågor då de är en del av vårt examensarbete.

Tack på förhand!

// Madeleine Akpınar och Meggi Gökmen